

☆Τὸ πὺν θὰ ῥθει/ θὰ σοῦ πῶ· θᾶν' ἀπ' τὸν κόσμου.

33

☆Μὴν τὸ κυνηγᾷς καὶ φεύγει/ κάνετο δικὸ σου δίχως νὰ τὸ κυνηγᾷς.

34

☆Στήθος στὰ μάτια μου,/ χωρὶς μορφὴ ἀπὸ μέ.

35

☆Κοιμάτια μου στὴ χειμωνιά τοῦ κόσμου καὶ ἓνα μου βλέμμα γλᾶρος/ περνάει μὲς στοὺς καιροὺς τοῦ κόσμου,/ μὲ φτάνει ὡς φεύγει καὶ τὴ βρῖσκει.

36

☆Σπασιμένο θᾶν τὸ πῶ στὰ πράγματα τοῦ κόσμου,/ θὰ ἔναι τὰ πράγματα τοῦ κόσμου.

37

☆Ἐλπες ἢ καὶ στοράφηκα ὁλόκληρος/ κι εἶπα τῆς ἐγὼ καὶ τὴν/ ζήτησα στὸν κόσμο κι εἶδα πάλι,/ πόσῳπὸ τῆς/ δὲν περιμένα τὴν ὁμιλία σου/ καὶ τί σ' ἤθελα.

38

☆Ποιὸς εἰμ' ἐγὼ/ ποὺ δῶ γινῶν στοὺς δρόμους/ ποιὸς εἰμ' ἐγὼ ποὺ θέλω/ ὅλα τὰ γράμματα νὰ τ' ἀραιώνω/ μὲς στὴ γουιτ' δὲ θέλεα ἄλλο νὰ μιλήσω.

39

☆Δὲν ξέρω τὰ ἔξω μου/ σὲ τοῦτη στάση τῆς κουνώντας,/ δὲν ξέρω τὰ ἔξω μου.

40 (Ἰνδιάνικο τραγούδι)

☆Ὁ θεὸς ποὺ μέτρησε τίς ἄκρες τ' οὐρανοῦ μὲ τὴν πνοή/ τοῦ παλιοῦ μας λουλουδιοῦ κραταίει τὸ βέλος μου/ κοντὰ μου/ μὲ φτάνει τὸν ὀρίζοντα.

41

☆Ἦτανε μὲς στὴν ἀρμονία τοῦ κόσμου/ τὸ καλὰμ,/ τὸ κοψες καὶ τί θὰ παίζεις.

42

☆Γλυκὸ ἀέρι στὰ λουλουδία/ καὶ στὴν παλιά μου ἀγάπη.

43

☆Θὰ ἔναι χαλκὴ μου ἢ ὀνη/ καὶ θᾶν' ὅπως τὴν εἶδες/ περαστικὴ καὶ γίλη.

44

☆Μᾶς εἶναι θέατρο οἱ κινήσεις,/ τὸ τι ἔχουμε φτιασμένο/ μὲ τὸ τι θὰ φτιάσουμε.

45

☆Εἶναι κοντὰ μου/ πόσο κοντὰ μου,/ πετάξα-νε πουλιά στὸν οὐρανό,/ κοντὰ μου εἶν' ὅλα.

46

☆Σκέψου χωρὶς ζωή,/ μπορεῖς νὰν τὸ σκε-φτεῖς χωρὶς ζωή/

(1956—57)

★

☆

Τὸ πιὸ ἀπλὸ εἶναι πῶς δὲ θέλω νὰ γίνω-μαι θεός

Μ' ἀρέσει ἀλλὰ δὲ μὲ φτάνει. Τὸ λέω ἀν-θρώπινα, πραγματικά. Ὁ ἄνθρωπος στὸ βά-θος δὲν εἶναι θεός. Ἡ πραγματικότητα εἶναι

θεός. Ἡ πραγματικότητα ποὺ ἔχουμε στὰ χεῖρα μας.

1957

★

☆

Ἄ, τι ὑπάρχει δὲ φτάνεται μὲ τίποτα/ γι' αὐ-τὸ μπορεῖ καὶ νὰ μὴν ὑπάρχει. Κι ἡ σκέ-ψη.

Λοῦτο εἶναι ἡ ὑπαρξή.

Κι ἡ ὑπαρξὴ μιμείται τὸν ἑαυτὸ της.

1957

Σχέδιο

1. Ἔχω ἓνα χαρτί μπροστὰ μου καὶ θέ-λω νὰ φάξω κάθε τί, νὰ ζητήσω τὸ λόγο γι' αὐτὸ καὶ ἀπὸ κεῖ νὰ πάω· σ' αὐτὸ ποὺ μὲ πρὶθι νὰ κάνω ἀντὶ τῆς δουλιᾶς. Δὲ μπορῶ νὰ τὸ πῶ ἀπ' τὴν ἀρχή, γιὰ τὸτε θάταν περὶ τὸ ν' ἀσχοληθῶ μ' ὅτιδήποτε ἄλλο. Σὲ τοῦτες ὁμοῦ τίς γουιμές, θαμμένες εἶσαι, μὲ τόσο ὑπομονητικὸ τρόπο, θ' ἀνεχθῶ τὴν ἀνία ποὺ μοῦ δίνουν, γιὰ τὸ θέλω μιά γιὰ πάντα νὰ ξεμπερδεύω μὲ τὰ ζητήματα ποὺ ὑπάρ-χουν σὺν μιά κάποιᾳ ὑποχρέωσιν.

2. Μιλάμε γιὰ ψυχὴ καὶ σῶμα, γιὰ νοῦ καὶ γιὰ αἰτία καὶ ἀποτέλεσμα, γιὰ ἀνῆρα καὶ ἡ-ψυχὴ ὄλη, γιὰ φυτό, ζῶο, ἄνθρωπο, γιὰ προ-έλευσιν ψυχῆς, ὁργανισμοῦ, ὄλης (...). Κι ἔχουμε ἓνα πολιτισμὸ ἀπὸ μερικὲς χιλιᾶδες χρόνια —καὶ αὐτὸ καθιερωμένη ὑπόθεσις— ποὺ ἔχει φτιάσει πολὺ μακριὰ καὶ ἔχει τυποποιήσει ἔννοιες ποὺ ρομφαθῶν ὡς τὴ ρίζα τὸ νοῦ μας.

3. Ἐγὼ θὰ ρωτοῦσα καὶ ἄλλα. Τὶ σημαίνει ἀσχή, τέλος, γιὰ τὸ βλέπουμε, γι-ατὶ ὑπάρχουμε, γιὰ τὸ ποτήρι εἶναι μπρο-στὰ μου, γιὰ τὴν περπατᾶμε, γιὰ τὸ διαφέρω ἀπ' τὴν πέτρα, γιὰ τὴν εἶμαι ἓνας, γιὰ τὸ πρὶ ὁμοσώρησε νὰ ὑπάρχει κάτι, νὰ μὴν ὑ-πάρχει, τί εἶναι καθ' ἑαυτὸ τὸ κενό/ γιὰ τὸ τώρα ἀκουμπᾶς τὸ δάχτυλό μου στὸ πρό-σωπό μου, τί εἶμαι ἐγὼ καὶ τί οἱ ἄλλοι, γι-ατὶ ὑπάρχει καθορισμένος κύκλος, γουιμή/ γιὰ τὴν κίνηση, ἡ ἔννοια, ὁ θάνατος, ὁ ἔρω-τας. Μὲ δυὸ λόγια γιὰ τὸ ρωτᾶμε τὸ ἓνα καὶ ὄχι τ' ἄλλο (...).

4. Τὰ γερμεῖζω λοιπὸν ὅλ' αὐτὰ. Μ' ἐνδια-φέρει ἡ ψυχὴ ὅσο καὶ τὸ χαλκί, μ' ἐνδιαφέ-ρουν ὅλα τὸ ἴδιο.

(...) Σκέφτομαι λοιπὸν πῶς ἔχουμε ἓνα πάγιο σύστημα, ἓνα πολιτισμὸ ἐνὸς ὁριμέ-νου χρονικοῦ διαστήματος καὶ πλαστικῶς μέσα του. Ἀρχισε μιά γουιμὴ ποὺ συνεχί-ται, ἀρχισε ὁ ἄνθρωπος.

Γιὰ τὸ ἀρχισε αὐτὴ καὶ ὄχι ἄλλη/

(...) Ἀς πιάσουμε τὸ «γιατί». Γιὰ τὸ ρωτᾶ-με/ Γιὰ ν' ἀπαντήσουμε, δέδια. Κι ἂν ἀ-παντήσουμε, τί ἔγινε/

Ἄν π.χ. πῶμε πῶς ἓνα σῶμα πέφτει γιὰ τὸ ὑπάρχει ὁ νόμος τῆς βαρύτητας, ἀπλοῦστα κάναμε τὴν ἐρώτησιν χάρι ποὺ πᾶει κάτω χωρὶς νερό.

«Αν τὸ σῶμα δὲν ἔπεφτε, θάτιαν θαύμα ἦ τὸ πολὺ ἀνθρώπινη ἐφεύρεση, μέσα σ' ἄλλους νόμους ὑπάρχουσα» τὸ ἴδιο δηλαδή, κάθε τι τὸ σκεπτόμαστε σύμφωνα μὲ κάποιο νόμο, πῶς ἀπλά, μὲ τὸ νόμο. Νόμος εἶναι κάτι ἀναγκαστικό, κάτι πὺ δὲ μπορεῖ νάβει ἀλλιῶς, γ' ἀλλάξει. «Ὅλ' αὐτὰ ὅμως ἐπιστρέφουν στὸν ἑαυτὸ τους καὶ ἡ σκέψη μας κλείνεται μέσα τους. Γύρω της μένει τὸ ἀνώνυμο κενὸ τῆς ψυχῆς πὺ μᾶς δίνει τὴ συνείσθησή της ἐπιτυχίας, τῆς λύσης, γιατί εἶναι ὁλόγυμνη. Ἐξασφαλίζουμε λοιπὸν τὴ γυμνότητα μὲ τῆς κατασκευῆς μας.

Τι εἶναι γιατί; Αὐτὸ εἶναι μιὰ ἐρώτηση. Μποροῦμε νὰ παιδεύουμε τὸ μυαλὸ μας γιὰ ν' ἀπαντήσουμε, ἐνῶ χτυπάει σὰ νὰ τὸχοιμε βάλει μπροστά μας καὶ εἶναι σὰ νὰ λέμε: ὁπάρχει λόγος νὰ ρωτᾶμε; Τὸ ἀπομονώνουμε καὶ τὸ πετᾶμε ἀπὸ πάνω μας, ἀγανακτισμένοι.

Ὅμως, καθὼς βλέπουμε, ἀκοῦμε (καθορισμένα: ἀκοῦμε, βλέπουμε) κάτι ὅμοιο ἐνώνει αὐτὰ πὺ λέμε «πράγματα» πὺ τὰ ὁρίζουμε, «δυνά», ὁπάρχει μιὰ ὥραία ἱστορία πὺ ἀρχίζει ἀπ' τὸ «βλέπουμε», πάει στὸ «πράγματα» καὶ ἀναπαύεται ἀνέμεσαι στὸ «δυνά». Τὸ πολὺ μποροῦμε νὰ τὴν ἀρνηθοῦμε καὶ νὰ ποῦμε πὺς εἶναι ἀλλιῶς. Ἐπάρχει ὅμως ἡ ἱστορία ὁμορφῆ καὶ σβήνουμε μέσα της. Κι ὁπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη, τὸ «δὲν ξαίρω», τὸ τέλειο «δὲν ξαίρω».

Ἱστορίες καὶ οἱ δυνά μὲ πηγὴ ἑμᾶς, δυνά ἱστορίες πὺ ἡ ἀρχὴ τους σβήνεται στὴν ἀνεξήγητη ψυχῇ. Ἐπάρχει ἀκόμη τὸ ὑπερφάνθρωπο, τὸ ἀκατανόητο. Ἐνα νόμισμα πὺ γυρῶει στὸν ἀέρα καὶ δρίχνει ἔνα σωρὸ φάσες καὶ πὺ δὲν ὑπάρχει σταθερό. Ἐνα νόμισμα πὺ τᾶχει ὅλα μας.

6.(...) Καὶ εἴμαστε ἑμεῖς ἀφοῦ εἶναι κάτι καὶ εἶναι κάτι, ἀφοῦ εἶναι καὶ εἶναι, ἀφοῦ δὲν εἶναι καὶ δὲν εἶναι, ἀφοῦ εἶναι καὶ αὐτὸ, ἀφοῦ ἔχει καὶ πέρα ἀπὸ μᾶς. Κι ὅμως πᾶν τοῦ βλέπουμε κατὰ κοινὸ. Πὺ τὸ λέμε ψυχῇ γιατί τᾶχει ὅλ' αὐτὰ καὶ σβήνεται γύρω τους. Κάτι πὺ δὲν τὸ μποροῦμε νὰ τὸ ποῦμε, εἶναι ἄρητο (...).

7.(...) Τὸ δέντρο εἶναι δέντρο, τὸ διάτρητο ὁπὸ ἴσπετε ἄλλο, τὸ δν εἶναι δν καὶ διάφορο ὁπὸ ὁπὸτε μὴ δν, μᾶς ἐνδιαφέρει δηλαδή τὸ δν καὶ τὸ μὴ δν εἶναι θετικά καὶ σίγουρα μὴ δν, ἀπλούστατα ὅχι δν. Σπινδαῖο λοιπὸν τὸ δν.

Καὶ λέω ἐγώ: ἡ πέτρα δὲν εἶναι ὅμοια μὲ τὸν ἑαυτὸ της' τίποτα δὲν μὲ ἀπαγορεύει τὴν ἀρνηση, ἐκτὸς τῆς λογικῆς τὸ ἐξωλογικό ὅμως ἄς μὴν τὸ σκεπτοῦμε σὰν δχι λογικό καὶ ὅχι σὰν τὸ ἀντίθετο τοῦ λογικοῦ. Ἱστορία ἀνύπαρκτη στὸ σύστημα. Μὲ δυνά λόγια ἄς δόλωμε τὸ σύστημα στὴν τσέπη μας καὶ ἄς κάνουμε τὴ δουλιὰ μας.

Ἱ πέτρα δὲν εἶναι ὅμοια μὲ τὸν ἑαυτὸ της (...).

8. Δὲ ρωτᾶμε λοιπὸν «τί εἶναι γιατί». Λέμε σκέτα «γιατί».

Ἐνα μοναχὸ «γιατί» πὺ μιλάει γιὰ ὅλα. «Γιατί» λοιπὸν. Ἐν ρωτήσουμε τί εἶναι γιατί, δὲν λέμε τίποτα πέρα πάνω. Ἐν ποῦμε ὅτι γιατί εἶναι τὸ τάδε, δὲ λέμε βέβαια τίποτα.

«Γιατί». Ἐ λοιπὸν, τί. Δὲν εἴμαστε ἐντάξει καὶ μ' αὐτό; Ἐχοῦμε μιὰ ἡσυχία καὶ ἀξέπεραστη γαλήνη, οὐδέτερη ψυχῇ ἀφομοιούμενη, μένονσα ὅμως, αὐτὸ πὺ λέμε ψυχῇ, γιατί ἀφομοιώνεται, φτιάχνει ἡ φτιάχνεται, κατὰ τὴν ἀποψη τῆς θέσης, ἀρνητικῆς ἡ θετικῆς.

Ἐνα μιὰ θέσι.

9. Βγάλαμε λοιπὸν κάτι πὺ «δίνει τὴ λύση». Ἐς νιώθουμε τὴν εὐχαρίστηση πὺς κάθε τι ἐρμηνεύεται. Κι αὐτὸ ἀκριβῶς μᾶς ἐνδιαφέρει. Τὸ ὅτι δίνεται ἡ λύση σὲ κάθε τι, σ' αὐτὸ τὸν οὐδέτερο χῶρο. Μᾶς κάνει νὰ χαμογελάσουμε, νὰ σκεπτοῦμε πὺς γλυτώνουμε ἀπ' τὸ ἄγχος, τὴν ἀπρόσωπη ἀγωνία, ἐκεῖνο πὺ λέμε ἄρητο στὴ γλώσσα καὶ πὺ μέσα του ἡ θέση εἶναι μιὰ ἀδιάφορη κατασκευή(...).

1957

☆

Ἐς ποῦμε

(...) Ἐχοῦμε ἔνα κομμάτι οὐρανὸ. Ἐρνηση εἶναι νὰ διώξουμε τὸ χρώμα' τί θὰ μείνει; Τὸ κομμάτι ὁ οὐρανὸς καὶ τὸ ἀπαντο... Ἐγὼ ἔχω αὐτὴ τὴν πέτρα στὸ χέρι μου».

Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀρνηση πὺ συγκεντρώνεται στὴ μορφῇ, ἄς ποῦμε. Ἐχοῦμε τὸ χαλίκι πὺ εἶναι ἡ ἀρνηση καὶ τὸ ἀπαντο. Εἶναι ἡ ὑπαρξη: κόσμος, χαλίκι.

(...) Σκέφτομαι αὐτό: ὁ καλύτερος τρόπος γι' αὐτὰ πὺ γράφω εἶναι νὰ μὴ διαδαστοῦν αὐτὸ ἄς τὸ ποῦμε ἀνόητο «ἡ ἔξυπνο» καὶ αὐτὸ πὺ θὰ πείξ ἑσὺ, ὅπως θέλεις. Ἐν ἔχω τόπο καὶ χρόνον νὰ κουνηθῶ.

(...) Θὰ μὲ γυρῶει ὁ ἀέρας καὶ θὰ σκέφτομαι πὺς δὲ θέλω λέξεις γιὰ νὰν τὸ πῶ αὐτὸ ἀκριβῶς. Καί, ἄς ποῦμε, θὰ σταματήσω στὸ ἀκριβῶς.

Νιώθω τὴν ἀνάγκη νὰ πάψω τὸ γράψιμο' θάκανα κάτι ἄλλο καὶ ὅλα τὰ ὑπόλοιπα θὰ συγκεντρώνονταν σ' αὐτό(...).

Ἐπάρχει ἔνας πλάγιος τρόπος στὸ γράψιμο, σὰ νὰ θέλει νὰ ὁδηγήσει κάποιον(...).

Ἐσὺ στέκεσαι σ' αὐτὸ τὸν τόπο πὺ βρίσκασαι καὶ δὲ σὲ νιάζει, ἂν ἐγὼ λέω ἡ ὅχι ἀνοήσις. Γιατί τί θὰ πείξ ἂν ἐγώ, ἄς ποῦμε, πῶ: ἔνα πράγμα εἶναι πὺ πολλὸ ὅμοιο μ' ἔνα ἄλλο, παρὰ μὲ τὸν ἑαυτὸ πὺ μπορεῖ νὰ μὴν τ' ἀκούσεις ἡ νὰ μὴν ἀπαντήσεις ἡ νὰ πείξ ὅτι θέλεις.

Μπορεῖ νὰ μὲ πείξ: ἀποδείξῃ το.

Ἐγὼ θὰ σοῦ πῶ, σὰν ποιητής: αὐτὰ τὰ δυὸ χαλίκια εἶν' ἐδῶ, κοντὰ στὸ κύμα, καὶ ὅπως τὰ βλέπω μὲ εἶναι τὸ ἴδιο ὅτι νὰ σκεπτῶ,